

# Κέα ένα ιδιαίτερο κυκλαδονήσι



Διήμερη ποδηλατική εξόρμηση στην Κέα





7



6



7

1,4. Προς την Ιουλίδα.

2. Η Κορησία.

3. Παλιό μονοπάτι στις «εξοχές» τις Ιουλίδας.

5. Ο «Λιόντας» της Κέας.

6. Από την καθημερινότητα στην Ιουλίδα.

7. Καλλιέργειες δίπλα σε αρχαία τείχη στην Καρθαία.

Κείμενο - Φωτό: ΓΚΑΡΟ ΑΓΑΜΠΑΤΙΑΝ



5

Η Κέα είναι ένα ξεχωριστής ομορφιάς νησί των Κυκλάδων. Οι διάφορες περιγραφές που είχα διαβάσει πρόσφατα σε ταξιδιωτικούς οδηγούς και περιοδικά, κέντρισαν το ενδιαφέρον μου, ώστε το Μάιο, να πραγματοποιήσω μια ποδηλατική εξόρμηση.



**Λίγα λόγια για την ιστορία του νησιού...**

Η Κέα είναι προικισμένη με ιδιαίτερη φύση, η οποία έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην ιστορική της εξέλιξη. Γι' αυτό άλλωστε η μυθολογία της είναι πλούσια. Σύμφωνα με έναν μύθο, κάποτε το κλίμα ήταν πολύ πιο υγρό και υπήρχαν πολλές πηγές, όπου ζούσαν οι Νύμφες, το νησί δε ονομαζόταν «Υδροούσα». Η περίοδος της ευημερίας όμως διακόπηκε βίαια, όταν ένα λιοντάρι εμφανίστηκε στα βουνά και έδιωξε τις Νύμφες στην Κάρυστο, στην Εύβοια. Το κλίμα τότε άλλαξε δραματικά, έγινε ξηρότερο, οι πηγές στέρεψαν και η πλούσια βλάστηση συρρικνώθηκε. Η αλλαγή του κλίματος ερμηνεύεται ως η απαρχή της κυριαρχίας του Σείριου, του λαμπρότερου άστρου του ουρανού. Στις θερμότερες μέρες του χρόνου, όταν ο ήλιος βρισκόταν στον αστερισμό του Λέοντα, ο Σείριος κατέκαιε τις Κυκλάδες και ιδιαίτερα την Κέα. Ήταν η «θεία μήνις» για την εκδίωξη των Νυμφών. Οι κάτοικοι τότε, ζήτησαν απεγνωσμένα βοήθεια από τον ημίθεο Αρισταίο, γιο του Απόλλωνα και της νύμφης Κυρήνης. Εκείνος, ανταποκρίθηκε στις εκκλήσεις τους και επικεφαλής Αρκάδων επισκόπων κατέφτασε στην Κέα, όπου στην ψηλότερη κορυφή της ίδρυσε λατρευτικό κέντρο προς τιμήν του Ικαίου Δία, θεού της βροχής. Οι θεοί εξευμενίστηκαν και από τότε η ξηρασία περιορίστηκε σημαντικά, ενώ κατά την περίοδο της ανατολής και λαμπρότητας του Σείριου, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, καθιρώθηκαν οι «Επτήσεις», τα γνωστά μελτέμια. Μύθος σχετικός με την αρχαία ονομασία του νησιού (Κέως) αναφέρει ότι προέρχεται από τον Κέω, γιο του Απόλλωνα και της νύμφης Ροδοέσσης, ο οποίος εγκαταστάθηκε στο νησί επικεφαλής Λοκρών επισκόπων από τη Ναύπακτο.

Εξίσου ενδιαφέρουσα όμως είναι και η ιστορία της. Στην αρχαιότητα, η Κέα ανέπτυξε και το κυριότερο διατήρησε μέχρι και τα Ελληνιστικά χρόνια, το θεσμό της πόλης-κράτους, ενώ στην υπόλοιπη Ελλάδα ο θεσμός αυτός είχε ουσιαστικά εκλείψει. Έτσι, κατά την Αρχαϊκή περίοδο (7ος -6ος αιώνας π.Χ.) αναπτύχθηκαν τέσσερις ανεξάρτητες πόλεις: η Κορησία, η Ιουλίδα, η Ποιέσσα και η Καρθαία. Μέχρι την ισχυροποίηση των κρατών των επιγόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, η πολιτική κατάσταση στην Κέα διατηρήθηκε λίγο-πολύ σταθερή. Οι Κείοι ενίοτε συμμαχούσαν μεταξύ τους για να αντιμετωπίσουν διαφόρους επιδρομείς (Κείων πολιτεία) και άλλοτε συμμετείχαν στην Αθηναϊκή συμμαχία και στους πολέμους της εναντίον των Περσών.

**Το «Κεϊόν Νόμιμον»**

Ένα συγκλονιστικό έθιμο όμως των αρχαίων χρόνων ήταν το «Κεϊόν Νόμιμον», ο εκούσιος δηλαδή θάνατος των γερόντων Κεϊών με τη λήψη κώνειου, όταν υπερέβαιναν ένα ορισμένο όριο ηλικίας. Αυτό οφειλόνταν στην ιδιάζουσα στάση των Κεϊών, οι οποίοι πίστευαν ότι όταν ο κύκλος της ζωής των ηλικιωμένων έχει ολοκληρωθεί, πρέπει να δοθεί τόπος στα νιάτα... Πίσω από όλα αυτά υποκρύπτεται η πεποίθηση ότι η ζωή είναι ένας φυσικός κύκλος που συνεχώς μεταλλάσσεται και μετουσιώνεται. Ο θάνατος δεν είναι το τέλος της, αλλά ένα μεταβατικό της στάδιο.

Κατά κάποιο τρόπο αυτή η πίστη διατηρήθηκε στα νεότερα χρόνια μέσω της «Μακαριάς», ενός εθίμου προερχόμενου από το αρχαίο «Νεκρόδειπνον», το δείπνο που προσφέρονταν από τους συγγενείς του νεκρού προς τους συμμετέχοντες στο πένθος. Το δείπνο είναι πλούσιο και το κρασί απαραίτητο, καθώς «έτσι ο νεκρός θα φύγει ευχαριστημένος από τη ζωή».

Σχετικά με το «Κεϊόν Νόμιμον», υπάρχει η περιγραφή του Ρωμαίου ιστορικού Βαλέριου Μάξιμου, όταν το 18 μ.Χ συνοδεύοντας τον Ύπατο Πομπήιο Σέξτο στο ταξίδι του προς τη Μικρά Ασία, χρειάστηκε να καταφύγουν λόγω μεγάλης θαλασσοταραχής στο νησί. Μια ηλικιωμένη γυναίκα της ανώτερης τάξης προσκάλεσε τον Πομπήιο να παραστεί στην αυτοκτονία της. Όταν εκείνος προσπάθησε να τη μεταπεισεί εκείνη του είπε: «Μέχρι τώρα πάντα έβλεπα την τύχη να μου χαμογελάει. Φοβάμαι μήπως η αγάπη για τη ζωή με εκθέσει σε σκληρές αλλαγές και τελειώσω το βίο μου άθλια, αφού υποστώ πρώτα τα πιο φρικτά βάσανα. Διότι ο θάνατος είναι πιο ευχάριστος όταν έρχεται όταν είσαι ευτυχιωμένος». Στη συνέχεια προέτρεψε τα παιδιά της να είναι μονιασμένα, τους μοίρασε την περιουσία της και αφού προσευχήθηκε στον Ερμή να την οδηγήσει στον Άδη από τον εύκολο δρόμο, ήπια το κώνειο.

Το έθιμο λέγεται ότι έλαβε τέλος ως εξής: Ένας νέος που υπεραγαπούσε τον ηλικιωμένο πατέρα του, για να τον προφυλάξει τον έκρυψε. Τότε, ανακοινώθηκε ότι θα εκλεγόταν άρχοντας εκείνος που θα έβλεπε πρώτος την ανατολή του ήλιου. Ο νέος ακολουθώντας τη συμβουλή του πατέρα του, αντί να κοιτάζει προς την Ανατολή όπως έκαναν όλοι οι άλλοι, κοίταζε τις κορφές των βουνών από την πλευρά της Δύσης, τις οποίες είδε πρώτος να φωτίζονται από τις ακτίνες του ήλιου. Έτσι έγινε άρχοντας. Όταν αρ-

γότερα ρωτήθηκε αν είχε σκεφτεί μόνος του αυτό το τέχνασμα ή τον είχε συμβουλέψει κάποιος άλλος, ομολόγησε την αλήθεια. Έτσι έπαυσε αυτό το έθιμο, εφόσον αναγνώρισαν την αξία των γερόντων και των συμβουλών τους.

Στους βυζαντινούς χρόνους, τα μόνα αξιόλογα γεγονότα είναι δυστυχώς οι συχνές πειρατικές επιδρομές, ιδιαίτερα των Σαρακηνών, μετά τον 7ο αιώνα μ.Χ. Για το λόγο αυτό, κατά τον 9ο αιώνα, η κατοίκηση είχε περιοριστεί στο εσωτερικό του νησιού. Το κύριο οικιστικό του κέντρο ήταν η Ιουλίδα, η σημερινή πρωτεύουσα. Αργότερα, τον 12ο αιώνα, η Κέα σιγά-σιγά ανακάμπτει, όπως φαίνεται και από την αύξηση της οικοδομικής δραστηριότητας. Το 1207 το νησί καταλήφθηκε από τους Φράγκους και αποτέλεσε τμήμα του Δουκάτου του Αιγαίου. Η μακρόχρονη κυριαρχία των βενετσιάνων Δουκών του Αιγαίου όμως δεν κατάφερε να φέρει την ειρήνη, καθώς οι πειρατές συνέχισαν τις επιδρομές τους, μετατρέποντας μάλιστα σε ορμητήριό τους τον κόλπο του Αγίου Νικολάου! Το Δουκάτο καταλύθηκε οριστικά το 1566 από τους προελαύνοντες Οθωμανούς.

Στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας, η τουρκική διοίκηση ήταν ανεκτική και στους κατοίκους είχαν παραχωρηθεί πολλά προνόμια. Γενικά, στο νησί δεν εγκαταστάθηκαν Τούρκοι, ενώ η διοίκηση βρισκόταν στα χέρια εκλεγμένων προεστών και δυο επιτρόπων. Οι ίδιοι, ήταν εκπρόσωποι της ολιγάριθμης αρχοντικής τάξης, απόγονοι οι περισσότεροι των φραγκικών οικογενειών του Κάστρου της Ιουλίδας. Ένα ξεχωριστό γεγονός στον αγώνα εναντίον των Τούρκων συνέβη την περίοδο του ρωσoturκικού πολέμου του 1787-1792, όταν ο θαλασσομάχος Λάμπρος Κατσώνης, έπειτα από την ατυχή ναυμαχία του με τον τουρκικό στόλο το 1790, παγιδεύτηκε στον κόλπο του Αγίου Νικολάου. Για να διαφύγει, χρησιμοποίησε το γνωστό τέχνασμα του Ξέρξη: πέρασε το πλοίο του πάνω από τον ισθμό

- 8. Άνθη κώνειου στον όρμο του Αγίου Νικολάου.**
- 9. Η Ιουλίδα από ψηλά.**
- 10. Το παλιό εργοστάσιο εμαγιέ στην Κορησία.**
- 11. Αγροτική ζωή**

της Κόκας και ανοίχτηκε στο πέλαγος, αποφεύγοντας τον τουρκικό στόλο που караδοκούσε στο στενό άνοιγμα του κόλπου. Οι Τζιώτες όμως πλήρωσαν με σφαγές και καταστροφές την υποστήριξή τους στο Λάμπρο Κατσώνη.

Μετά την απελευθέρωση, η Κέα ένωσε τη μοίρα της με το υπόλοιπο έθνος. Γνώρισε περιόδους ανάπτυξης και άνθησης της ναυτιλίας, αλλά και δύσκολες περιόδους, ενώ το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα μείωσε τον πληθυσμό της ακόμα και κατά τα 2/3.

### Η Κορησία και ο όρμος του Αγίου Νικολάου

Την ποδηλατική εξόρμηση την πραγματοποίησα μεταξύ 21 και 22 Μαΐου. Το πλοίο για την Κέα αναχωρεί από το Λαύριο και έπειτα από ταξίδι μιας ώρας, φτάνει στο γραφικό λιμάνι της Κορησίας, που βρίσκεται στο μυχό του κόλπου του Αγίου Νικολάου.

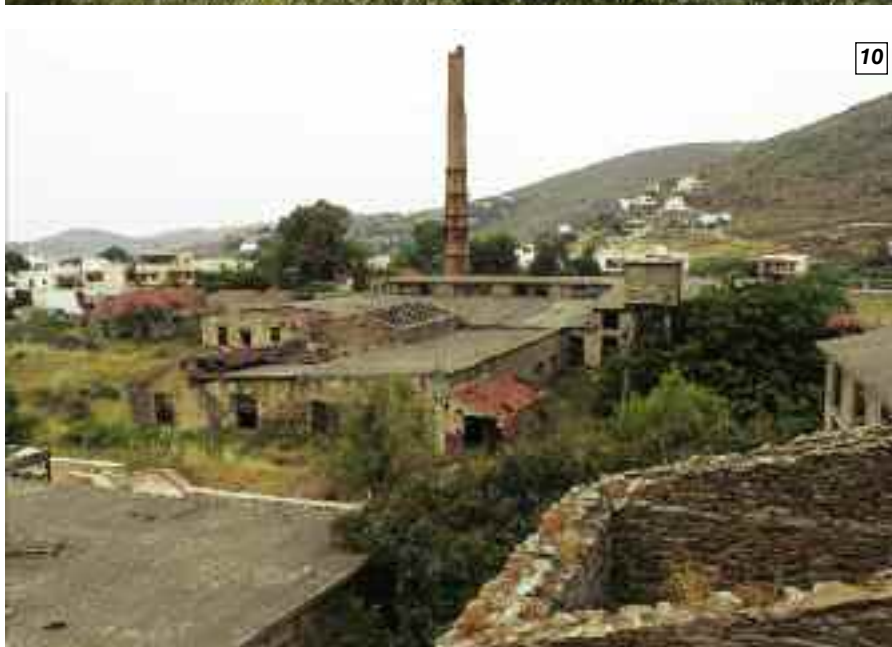
Αποβιβάστηκα. Στο λιμάνι υπήρχε έντονη κινητικότητα. Στην προβλήτα ήταν δεμένο ένα φορτηγό πλοίο -ο Ναυτίλος- το οποίο ξεφόρτωνε αμμοχάλικο, κόσμος πηγαινοερχόταν, ενώ οι μαγαζάτορες προετοιμάζονταν να υποδεχτούν τους επισκέπτες. Διέσχισα τον παραλιακό δρόμο. Στη διασταύρωση για την Ιουλίδα έστριψα αριστερά για το Βουρκάρι. Πεντακόσια μέτρα περίπου παρακάτω, ένα ξακλήσι στην κορυφή ενός λόφου μου τράβηξε την προσοχή. Σε λίγη ώρα είχα αφήσει το ποδήλατό μου στην άκρη του δρόμου και καλύπτοντας τα λίγα μέτρα του μονοπατιού βρέθηκα στην αυλή της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου. Η θέα του κόλπου και της γύρω περιοχής είναι πανοραμική. Για τον επισκέπτη, η τοποθεσία αυτή είναι η πλέον κατάλληλη για μια «πρώτη γνωριμία» με την Κέα. Αξίζει ακόμα να σημειωθεί, ότι απέναντι από την εκκλησία και πάνω στον κεντρικό δρόμο βρίσκεται η έπαυλη Μαρούλη, ένα παλιό πέτρινο αρχοντικό.

Προχωρώντας, λίγο βορειότερα συναντάμε τον παραθεριστικό οικισμό Γιαλισκάρι και αμέσως μετά το γραφικό ψαροχώρι Βουρκάρι. Στη συνέχεια, ο δρόμος διακλαδώνεται. Δεξιά, οδηγεί στην Οτζιά, ενώ όμως έστριψα αριστερά για τον προϊστορικό οικισμό της Αγίας Ειρήνης και τη χερσόνησο της Κόκας. Σύντομα έφτασα στον «κλειστό εκείνη την ώρα» αρχαιολογικό χώρο της Αγίας Ειρήνης. Ο οικισμός ιδρύθηκε στην υπήνεμη πλευρά του κόλπου του Αγίου Νικολάου, άκμασε μεταξύ 3.000-1500 π.Χ., καταστράφηκε όμως από ισχυρό σεισμό, ενώ κατοικήθηκε ξανά κατά την Κλασική και Ελληνιστική εποχή. Στην κορυφή του χαμηλού λόφου του οικισμού, ξεχωρίζει η «οικία του άρχοντα» και ο ναός. Τέλος, δίπλα στον αρχαιολογικό χώρο και κοντά στην ακτή, βρίσκεται ο μικρός ναός της Αγίας Ειρήνης.

Στην παραλία αμέσως μετά την Αγία Ειρήνη, βρίσκονται τα υπολείμματα μιας μισοβυθισμένης φορτηγίδας μεταφοράς κάρβουνου, η οποία άνηκε στην ανθρακεμπορική εταιρεία «Μιχαληνού» και από την οποία δε σώζεται παρά μόνο η καρίνα. Προχωρώντας παρακάτω, συναντάμε τα ερειπωμένα κτίρια της εταιρείας, η οποία ήταν υπεύθυνη για τον εφοδιασμό των ατμόπλοιων με κάρβουνο, κυρίως αυτών που κατευθύνονταν προς τα Δαρδανέλλια. Ιδρύθηκε από την εφοπλιστική εταιρεία Μιχαληνού με έδρα το Λονδίνο. Όπως μας πληροφορεί μια πινακίδα δίπλα στο δρόμο, λειτούργησε από το 1895 έως το 1940. Σε κανένα κτίσμα από αυτά που συνάντησα δε σώζεται η στέγη ή τα πατώματα. Όμως, οι χοντροί πέτρινοι τοίχοι τους, συμπαγείς και χτισμένοι με τέχνη, όπως επίσης και τα μεγάλα παράθυρα, 4-5 μέτρα ψηλά από το έδαφος, εντυπωσιάζουν. Στο εσωτερικό ενός κτιρίου υπάρχουν σωροί σπασμένων κεραμιδιών με την ανάγλυφη επιγραφή: «...ΝΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ». Η εταιρεία σίγουρα βοήθησε στην ανάπτυξη της περιοχής και έδωσε δουλειά σε πολύ κόσμο, πόσο μάλλον όταν εγκαταστάθηκαν στο νησί πολλοί Μικρασιάτες πρόσφυγες. Πιθανόν η γερμανική κατοχή να ήταν η χαρακτηριστική βολή στην παύση της λειτουργίας της.

### Η Ιουλίδα και οι «εξεσχές» της

Από τις εγκαταστάσεις αυτές, ο δρόμος συνεχίζει μέχρι το στενό της Κόκας και από εκεί ένα μονοπάτι οδηγεί στο φάρο του Αγίου Νικολάου. Επέστρεψα στο Γιαλισκάρι. Από εκεί, πήρα έναν τόσο ανηφορικό δρόμο, που κυριολεκτικά σε απογειώνει! Φυσικά το ίδιο δεν ίσχυε και για τα γόνατά μου που δοκιμάστηκαν σκληρά. Αργά-αργά όμως «έπιασα» ρυθμό και συνέχισα. Ο



δρόμος φτάνει αρχικά στην κορυφή μιας ράχης 140 μέτρων απ' όπου η θέα του κόλπου του Αγίου Νικολάου είναι ιδιαίτερη. Από κει συνεχίζει, χωματόδρομος πια, κατηφορίζει απότομα, αλλά αμέσως ανακτά ύψος στην απέναντι ράχη. Το σκηνικό αυτό επαναλαμβάνεται άλλες δύο φορές... Τα υψώματα πάνω από το Βουρκάρι είναι γυμνά από βλάστηση. Όσο πλησιάζεις όμως προς τις «εξοχές» της Ιουλίδας, το τοπίο γίνεται όλο και πιο πράσινο, με τις βελανιδιές να αποτελούν το κυρίαρχο είδος, Λέγοντας «εξοχές», εννοούμε τα κτήματα, ενώ «ξωτάριδες» ήταν οι αγρότες, όπως ονομάζονταν τον παλιό καιρό. Αγρότες οι οποίοι λόγω της απόστασης από τη Χώρα, διέμεναν σε πετρόχτιστες αγροικίες ή πιο σωστά «καθοικίες», και ασχολούνταν με την κτηνοτροφία, τη μελισσοκομία, την αμπελοργαία και την παραγωγή του ονομαστού τζιζτικού κρασιού, όπως επίσης με το εμπόριο βελανιδιών, που χρησιμοποιούνταν μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα ως βαφική ύλη στη βυρσοδεψία.

Σε κάποιο σημείο ο δρόμος συναντά το παλιό μονοπάτι Οτζιάς-Ιουλίδας. Το μονοπάτι ελίσσεται ανάμεσα στις καλοχτισμένες ξερολιθικές που οριοθετούν τα κτήματα. Αναβαθμίδες και ξερολιθικές καλύπτουν όλες σχεδόν τις πλαγιές δημιουργώντας ιδιαίτερα γεωμετρικά σχήματα. ενώ οι «καθοικίες» δένουν απόλυτα με το φυσικό τοπίο. Οι τελευταίες μάλιστα, αποτελούν εξαιρετά δείγματα λαϊκής αρχιτεκτονικής. Είναι χτισμένες με πλακώδεις σχιστολιθικές πέτρες και χρησιμοποιούν το αρχαίο εκφορικό υποστηρικτικό σύστημα. Οι τοίχοι της εσωτερικής πλευράς της οικίας πλαταίνουν, ώστε να δέχονται το μεγαλύτερο βάρος της οροφής, η οποία είναι επίσης κατασκευασμένη με μεγάλες ορθογώνιες πλάκες. Η αρχική της μορφή είναι ένα κτίσμα που αποτελείται από το στεγάδι και το σταυλί. Ένα τέτοιο κτίσμα συνάντησα λίγο μετά την τοποθεσία Φωτημάρι, το οποίο χρησιμοποιείται ακόμα ως στάνι.

Ο χωματόδρομος περνά διαδοχικά από τις τοποθεσίες Φωτημάρι και Δοσωνάρι και οδηγεί στην κεντρική οδό Ιουλίδας-Οτζιάς, στο ύψος της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου. Από το σημείο αυτό, ακολούθησα το υπέροχο αρχαίο μονοπάτι για την Ιουλίδα, το οποίο περνά από τη βρύση «Βενιαμίν» και το «Λιοντά», είναι δε τόσο βατό, ώστε στο μεγαλύτερο μέρος του μπορείς να κινηθείς με το ποδήλατο. Μετά από ένα τέταρτο έφτασα στη βρύση του «Βενιαμίν», με το μεγάλο αυλόγυρο και έναν θεόρατο πλάτανο στο κέντρο. Μια γυναίκα και ένας παπάς κάθονταν στο πεζούλι, ενώ κάποιος άλλος γέμιζε κάμποσα μπιτόνια με νερό. Η συζήτηση περιστρεφόταν γύρω από απλά θέματα της καθημερινότητας, όπως τη λειτουργία της εκκλησίας, τα νέα των συγχωριανών και των συγγενών...

Από τη βρύση του «Βενιαμίν» η Ιουλίδα φαίνεται καθαρά. Το μονοπάτι συνεχίζεται, λιθόστρωτο πια, με ψηλές ξερολιθικές «όχτες» τις ονομάζουν οι ντόπιοι- στα πλαϊνά του. Σε κάποιο σημείο που το μονοπάτι στενεύει, μια «όχτα» ορθώνεται δυο μέτρα ψηλά. Το τελειώμά της είναι κατασκευασμένο με όρθιες σχιστολιθικές πλάκες, μια ξεχωριστή κατασκευή... Λίγο αργότερα έφτασα στο Λέοντα της Κέας, ο οποίος «αναπαύεται» νωχελικά, απενίζοντας με ένα αινιγματικό χαμόγελο την Ιουλίδα. Είναι σκαλισμένος πάνω σε μονοκόμματο βράχο τον 6ο αιώνα π.Χ. και έχει έξι μέτρα μήκος. Σύμφωνα με κάποιον μύθο, όταν οι νύμφες της περιοχής άρχισαν να σκοτώνουν τις γυναίκες, οι κάτοικοι θέλησαν να εγκαταλείψουν τον οικισμό. Τότε, ένας ιερέας του Δία, παρακάλεσε το θεό να τους σώσει και εκείνος έστειλε ένα λιοντάρι σ' ένα βράχο, για να το βλέπουν οι νεράιδες και να φοβούνται.

Μετά το «Λιοντά», το όμορφο καλντερίμι φτάνει στην ανατολική «είσοδο» της Ιουλίδας, διατρέχει τη συνοικία της «Μεσάδας» και καταλήγει στο Κάστρο, στο κέντρο της Χώρας. Εκεί συγκλίνουν και οι υπόλοιπες στράτες που «έρχονται» από τις γύρω εξοχές του νησιού. Οι αρχαίοι αυτοί δρόμοι, καθώς περνούσαν από τις πολλές πηγές της περιοχής, αποτέλεσαν τους «πηρήνες» ανάπτυξης της Χώρας. Με το πέρασμα των χρόνων, κατά τον 19ο αιώνα, οι νέοι συνοικισμοί που δημιουργήθηκαν, το «Πανοχώρι» και η «Μεσάδα», συνενώθηκαν με το Κάστρο και αποτέλεσαν τη σημερινή Ιουλίδα. Προσπέρασα αρχικά το νεκροταφείο και έφτασα στα πρώτα σπίτια. Το καλντερίμι από το σημείο αυτό κατηφορίζει προς το κέντρο. Όσο προχωρούσα τόσο περισσότερα ήταν τα σκαλιά, ώστε στο τέλος αναγκάστηκα να συνεχίσω με τα πόδια. Αυτή είναι μια σοβαρή δυσκολία όταν ποδηλατείς σε ορεινούς οικισμούς. Ευτυχώς στην πλατεία του Δημαρχείου είχα την ευκαιρία να κλειδώσω το ποδήλατο σε μια κολόνα και να μπάρεσα να συνεχίσω πιο ελεύθερα!

Κατηφόρισα λίγο ακόμα και έφτασα στην κεντρική πλατεία. Στα αριστερά, μια καμάρια, σαν ένα είδος πύλης, οδηγεί έξω από τον οικισμό. Συνεχίζοντας όμως ευθεία, ο δρόμος ανηφορίζει πάλι και οδηγεί στο κάστρο. Ξάφνου, ένα τσούρμιο παιδί ξεπρόβαλαν και διασκορπίστηκαν σε μικρές παρέες προς τα γύρω στενά. Ήταν μαθητές του Δημοτικού, το οποίο στεγάζεται στην κορυφή του κάστρου. Με περισσότερο ενδιαφέρον, ανέβηκα γοργά και τα τελευταία σκαλιά, πέρασα από ένα στεγάδι το οποίο μοιάζει με την πύλη της Ακρόπολης και έφτασα στον καταπράσινο περίβολο του σχολείου. Εκτός από την ωραία τοποθεσία σκέφτηκα, τα παιδιά εξασφαλίζουν και την καθημερινή τους γυμναστική, ανεβουκατεβαίνοντας στην κορυφή του κάστρου!

## Οι ιστορίες του ταβερνιάρη

Μεσημέρι πια, ξαπόστασα σε μια από τις δυο-τρεις ταβέρνες της πλατείας του Δημαρχείου. Η στενή της αυλή είναι σαν ένα μπαλκόνι με θέα και ιδανικό σημείο παρατήρησης της καθημερινής ζωής της Χώρας. Στις δύο ώρες που κάθισα, είχα την ευκαιρία να γνωρίσω τον πρόσχαρο ιδιοκτήτη της ταβέρνας. Οι πελάτες του, απ' ότι θυμάμαι, ήταν σχεδόν όλοι ξένοι τουρίστες. Ένα ζευγάρι Αυστριακών και πολλοί Καναδοί από το Κεμπέκ, οι οποίοι μιλούσαν φυσικά Γαλλικά. Αργότερα, όταν βρήκα ευκαιρία και μίλησα μαζί του, ανέφερε ότι κατάγεται από την Κέρκυρα και ότι έκανε την ίδια δουλειά εκεί. Αργότερα παντρεύτηκε με Τζιώτισσα, εξακολούθησαν να μένουν στην Κέρκυρα για κάμποσα χρόνια, μέχρις ότου εγκαταστάθηκαν οριστικά στην Κέα.

Με αργές κινήσεις στην αρχή και μουδιασμένος κάπως -σαν να μην ήθελα να ποδηλατήσω πάλι- κατηφόρισα, πέρασα την «πύλη» της Χώρας και μέσα σε πέντε λεπτά είχα αφήσει πίσω μου την Ιουλίδα με κατευθύνθη τις Πήσες, έναν παραθαλάσσιο οικισμό στον οποίο βρίσκονται τα ερείπια την αρχαία Ποιησάδας. Ενδιάμεσα, έκανα στάση στην όμορφη πηγή της «Πλαγιάς» με την οθωμανική τεχντροπία της. Από εκεί κατευθύνθηκα στον Κούνδουρο, έναν μικρό εξοχικό οικισμό όπου ξαπόστασα σε ένα κιόσκι της παραλίας. Από το σημείο αυτό, ένας χωματόδρομος οδηγεί ψηλά, στον αγροτικό οικισμό του Χαβουνά. Η μέρα τελειώνει σιγά-σιγά και η ατμόσφαιρα ήταν μουντή από την υγρασία της θάλασσας, η οποία συμπυκνωνόταν από την απογευματινή δροσιά. Λίγο πριν νυχτώσει βρήκα «κατάλυμα» στο απόμερο ξεκλήσι του Αγίου Μάμα λίγο πιο έξω από του Χαβουνά.

Η νύχτα προβλεπόταν όμορφη με το φεγγάρι να έχει ανέβει ψηλά στον ουρανό και με τα πλοία της γραμμής των Κυκλάδων να περνάνε χαμηλά στη θάλασσα ολόφωτα και με το χαρακτηριστικό υπόκωφο γρύλλισμα των μηχανών τους να ακούγεται καθαρά, παρά την απόσταση. Έτσι, αν και κουρασμένος, κάθισα στην αυλή της εκκλησίας μέχρι αργά το βράδυ απολαμβάνοντας την ηρεμία της φύσης.

**12. «Καθοικιά» με το χαρακτηριστικό «στεγάδι».**

**13. Παλιό καλντερίμι για την Καρθαία.**

**14. Μέρος των αρχαίων της Καρθαίας και ο όρμος «Πόλες».**





### Προς την Καρθαία: ένα ταξίδι στο παρελθόν

Νωρίς το πρωί της επόμενης μέρας, κατηφόρισα προς τον αρχαιολογικό χώρο της Καρθαίας, ακολουθώντας το παλιό λιθόστρωτο μονοπάτι που διασχίζει το φαράγγι του Βαθυποτάμου. Η βλάστηση, στα χρώματα του πράσινου, του κόκκινου και του κίτρινου, έδινε το στίγμα της εποχής αυτής του χρόνου, ενώ πολλά χωράφια -τα περισσότερα εγκαταλελειμμένα, οι σκόρπιες «καθοικίες», ακόμα και μια «ξεχασμένη» πηγή, από τις ελάχιστες αυτής της πλευράς του νησιού, παραπέμπουν σε παλιότερες εποχές όπου η αγροτική ζωή άκμαζε. Έπειτα από μισή ώρα, το μονοπάτι σε βγάζει στον όρμο «Πόλλες». Κοιτώντας αριστερά πάνω στο ύψωμα διακρίνεις μέρος των αρχαίων τειχών της Καρθαίας. Ανεβαίνεις το διαμορφωμένο πλακόστρωτο μονοπάτι που οδηγεί στην αρχαία ακρόπολη με τους αναστηλωμένους κίονες και τα υπολείμματα των αρχαίων ναών του Απόλλωνα και της Αθηνάς. Η Καρθαία αναπτύχθηκε τον 6ο αιώνα π.Χ. και συνέχισε να κατοικείται μέχρι τον 7ο αιώνα μ.Χ. Αργότερα ερειπώθηκε, αλλά έγινε πόλος έλξης για πολλούς ξένους περιηγητές. Στις αρχές του 20ου αιώνα πραγματοποιήθηκαν αρχαιολογικές έρευνες στο χώρο, ενώ την περίοδο 2000-2008, το υπουργείο πολιτισμού προχώρησε σε αναστηλωτικές εργασίες.

Έπειτα από μια σύντομη βόλτα στο χώρο, με την όμορφη θέα προς το πέλαγος και την Κύθνο, πήρα το δρόμο της επιστροφής, αφήνοντας τον «ευλογημένο» αυτόν τόπο στην ησυχία του...

Όταν έφτασα πίσω στο εκκλησάκι, ο ήλιος είχε σκορπίσει πια την πρωινή υγρασία. Με το ποδήλατο πλέον, πήρα τον κεντρικό δρόμο που διατρέχει τη ραχοκοκαλιά του νησιού με κατεύθυνση την Ιουλίδα. Πέρασα τους μικρούς αγροτικούς οικισμούς της Χαβουνας, της Κάτω Μεριάς, των Ελληνικών και της Αστράς και ανηφορίζοντας «γλυκά» ανάμεσα από παλιά χωράφια και δασύλλια βελανιδιάς, έφτασα στη βάση της ψηλότερης κορυφής του νησιού, τον Πρ. Ηλία, με τα 562μ ύψος και μια ανεμογεννήτρια στη ράχη του. Από το σημείο αυτό ακολούθησα έναν στενό τοιμεντόδρομο μέχρι το ομώνυμο ξωκλήσι στην κορυφή του, ολοκληρώνοντας έτσι και έναν «συμβολικό» στόχο της εκδρομής, την ανάβαση στην ψηλότερη κορυφή του νησιού.

Συνεχίζοντας στον κεντρικό δρόμο βορειότερα, φτάνουμε στο οροπέδιο της Μεσαριάς. Στο κέντρο αυτού του όμορφου οροπεδίου, με τις βελανιδιές και τους εκτεταμένους αγρούς, βρίσκεται ένα από τα σημαντικότερα και παλιότερα μοναστήρια του νησιού, αυτό της Παναγίας της Επισκοπής. Διασώζεται ο ναός, καθώς και ένα μέρος του αμυντικού τοίχου με έναν πύργο.

Λίγα χιλιόμετρα παρακάτω, ο δρόμος καβαλάει τη βόρεια πλευρά του βουνού και σε βγάζει πάνω από την Ιουλίδα. Η θέα της πόλης εντυπωσιάζει καθώς την βλέπεις από

ψηλά... Μια στάση ακόμα για φωτογραφία και αμέσως κατηφόρισα στις ψηλότερες παρυφές της Χώρας, όπου ανακάλυψα την πηγή της Αγίας Τριάδας, μια βρύση χτισμένη «διά προσωπικής εργασίας των κατοίκων και της αρωγής του σχεδίου Μάρσαλ το 1952» όπως αναφέρεται στη μαρμαρίνη επιγραφή της.

Έπειτα από μια στάση στην πλατεία, πήρα το δρόμο με κατεύθυνση την Οτζιά, έναν παραλιακό εξοχικό οικισμό στις βόρειες ακτές του νησιού. Ο δρόμος φιδωτά σε κατεβάζει στην παραλία. Έκανα μια βουτιά στην κρύα ακόμα θάλασσα και ανανεωμένος πια, διένυσα τα τελευταία χιλιόμετρα μέχρι την Κορρησία.

### Ο Μυλοπόταμος και το εργοστάσιο Εμαγιέ

Έχοντας όμως ακόμα χρόνο μπροστά μου για το βραδινό δρομολόγιο της επιστροφής, επισκέφτηκα τη ρεματιά του Μυλοπόταμου. Ο Μυλοπόταμος οφείλει τ' όνομα στους παλιούς νερόμυλους, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν τα άφθονα νερά της κοιλάδας. Μπορεί σήμερα να έχουν εγκαταλειφθεί, αλλά πολλά από τα χωράφια στα πρανή της κοιλάδας καλλιεργούνται ακόμα, ενώ διασώζονται και μερικές «καθοικίες». Πήρα αρχικά τον κεντρικό δρόμο για την Ιουλίδα και έπειτα από δυο χιλιόμετρα έστριψα δεξιά σε δρόμο που ανηφορίζει τη ρεματιά. Στην έξοδο της Κορρησίας όμως έκανα μια στάση πρώτα για να παρατηρήσω τις εγκαταστάσεις του παλιού εργοστασίου εμαγιέ. Τα ερειπωμένα πια κτίρια με τα ψηλά φουγάρα, ίσως να μην ταιριάζουν στη φυσιογνωμία του νησιού, αποτέλεσαν όμως μια σοβαρή προσπάθεια εκβιομηχάνισης και ανάπτυξης του. Το εργοστάσιο ιδρύθηκε το 1927 με μεταχειρισμένο μηχανολογικό εξοπλισμό προερχόμενο από πτωχευμένο εργοστάσιο της Αυστρίας και τη βοήθεια Τσέχων μηχανικών. Η πλειοψηφία των μετόχων του αποτελούνταν αρχικά από ντόπιους κτηματίες και εμπόρους, με πρωτεργάτη το μεγαλοκτηματία Ιωάννη Γλεούδη. Μεταξύ των ετών 1931-32 διακόπηκε η λειτουργία του, αλλά ξανάρχισε την επόμενη χρονιά με πρωτοβουλία του εμπόρου Κώστα Αθανασίου. Στη μέγιστη ακμή του, έφτασε να απασχολεί 230-300 εργάτες, πολλοί απ' αυτούς μικρασιάτες πρόσφυγες. Κατασκεύαζε οικιακά σκεύη, εμπορευματοποιημένα προϊόντα, ακόμα και ηλεκτρικές συσκευές. Τη Μεταξική περίοδο μάλιστα, ανέλαβε την προμήθεια του ελληνικού στρατού σε κράνη. Με το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1949, έγινε προσπάθεια να χρηματοδοτηθεί μέσω του σχεδίου Μάρσαλ, η οποία όμως απέτυχε και το 1957 έπαυσε οριστικά η λειτουργία του. Το 1961 έγινε μια τελευταία προσπάθεια να «αναστηθεί» από τον επιχειρηματία Στ. Ρέστη, αλλά ο πρόωρος θάνατός του το 1962 ματαίωσε το εγχείρημα.

Επέστρεψα πια στο λιμάνι την ώρα που νύχτωνε. Περιμένα υπομονετικά μέχρι να φανεί στον ορίζοντα το πλοίο. Άλλα μία ποδηλατική περιπέτεια έλαβε τέλος...



**EXTREME**  
**Escapade DSL**  
Τιμή: 350€



**ADVENTURE**  
**Base Camp - D**  
Τιμή: 310€



**TREKKING**  
**Frontier**  
Τιμή: 145€



**OUTDOOR**  
**Ohio**  
Τιμή: 120€